

Hanna Sawicka

"W 450 rocznicę urodzin Jana Kochanowskiego"

Biuletyn Polonistyczny 23/4 (78), 80-83

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

inąd dostępnych wglądowi fenomenologicznemu lub psychologicz-
nemu; drugi, reprezentowany przez świadomych swych ograniczeń
zwolenników poetyki opisowej, uznawał podmiot za zobiektywizo-
waną kreację tekstową i tylko w takim sensie dostępną badaniu
literaturoznawczemu. Niejako obok tej różnicy poglądów sytuowa-
ły się wypowiedzi dyskutantów, kładących nacisk na uwarunkowa-
nia kultury literackiej jako zasadnicze dla sposobu funkcyjono-
wania relacji: autor - podmiot. Zdaniem niżej podpisanego, naj-
bardziej wyrazistą i radykalną próbą wysłownienia całej tej pro-
blematyki była wypowiedź S. Balbusa, który usiłował rozgrani-
czyć pole kompetencji literaturoznawstwa i kulturoznawstwa w
tym względzie.

Dr Piotr Stasiński

„W 450 ROCZNICĘ URODZIN JANA KOCHANOWSKIEGO”

Sprawozdanie z sesji naukowej

W dniu 19 kwietnia 1980 r. Oddział Olsztyński Towarzystwa
Literackiego im. Adama Mickiewicza - obchodzący 30-lecie dzia-
łalności - zorganizował przy współudziale Kuratorium Oświaty i
Wychowania sesję naukową poświęconą 450 rocznicy urodzin Jana
Kochanowskiego.

Otwarcia sesji dokonała dr A. M a c k o w i c z - prezes
Oddziału, która przedstawiła udział i rolę Towarzystwa w dosko-
naleniu wiedzy polonistycznej nauczycieli. W czasach, gdy Ol-
sztyń pozbawiony był uczelni typu humanistycznego, Towarzystwo
spełniało jednocześnie znaczącą rolę w życiu literackim miasta
i województwa. Staraniem Oddziału odbyło się 245 odczytów, wy-

głaszanych przez ludzi nauki z ośrodków akademickich całego kraju, a obejmujących rozległy obszar tematyczny. Towarzystwo uwzględniało także w swojej działalności problematykę regionalną, poruszaną m.in. w odczytach prezentujących literaturę Warmii i Mazur. Tej tematyce poświęcone są również plenery literackie, skupiające polonistów i pisarzy, organizowane od pięciu lat wspólnie z Oddziałem Olsztyńskim Związku Literatów Polskich.

Pierwszy referat sesji, pt. "Cztery wieki sławy Jana Kochanowskiego", wygłosił dr M. K o r o l k o (IBL). Podkreślił w nim nieprzemijające wartości poezji Jana z Czarnolasu, którego specyfika twórcza wynikała z renesansowej postawy człowieka niepospolitego. Dla współczesnych poezja Kochanowskiego stanowiła niejako wzorzec estetyczny i stworzyła pierwszą w kraju "szkołę poetycką"; lansowany model literatury naśladowczej sprawiał, że wiersze poety traktowano jako wzór polskiej liryki. Sława Kochanowskiego, zdobyta za życia, przetrwała przez wiek XVII. Mimo że w zniszczonym wojnami kraju wiersze poety nie znajdowały wydawców, były one wciąż żywe, znane i znajdowały anonimowych oraz jawnych imitatorów. Chwilowy spadek popularności autora "Trenów" w okresie kontrreformacji, gdy dopatrywano się w jego tekstach treści skierowanych przeciw Kościołowi, nie przekreślił jego obecności w polskiej literaturze. W czasach oświecenia nastąpiło ponowne zainteresowanie twórczością poety, a wydane przez Franciszka Bohomolca w 1768 r. "Rymy wszystkie w jedno zebrane Jana Kochanowskiego" zapoczątkowały studia naukowe nad jego dorobkiem twórczym. Podobnie romantycy uważali się za spadkobierców tego dziedzictwa. Odtąd w literaturze polskiej rozpoczęło się trwałe istnienie spuścizny Jana z Czarnolasu, którą przejęły następne pokolenia poetów.

Jako kolejny referent zabrała głos dr B. K r y d a (UW),

która zajęła się zagadnieniem "Tradycji czarnoleskiej w szkolnym nauczaniu literatury". Powoławszy się m.in. na analizę przeprowadzonych badań dotyczących percepcji twórczości Kochanowskiego w szkole, stwierdziła, że w dydaktyce szkolnej wciąż dominuje szablonowy sposób ukazywania twórczości poety, narzucony przez kanony metodyczne i programy nauczania. Skrępowany nimi nauczyciel, analizując z młodzieżą kilka wybranych pozycji lekturowych z bogatego dorobku poety, kreśli jego obraz przede wszystkim jako patrioty i obywatela, rezygnując z uwag natury psychologicznej i filozoficznej. Testowe badania uczniowskiej recepcji twórczości autora "Pieśni" potwierdzają szkodliwość schematyzmu dydaktycznego. Kończąc wypowiedź, prelegentka postawiła pytanie, skierowane do nauczycieli: czy należy przede wszystkim przybliżyć uczniom tekst poetycki Kochanowskiego, czy kłaść nacisk na wiedzę i komentarz o tym tekście?

Doc. dr W.J. P o d g ó r s k i (I K N) mówił o Janie Kochanowskim na Warmii i Mazurach", na podstawie wyników poszukiwań utworów poety zamieszczanych anonimowo w kancjonałach mazurskich. Referent powołał się przede wszystkim na "Nowo wydany kancjonał pruski" z r. 1741 (do r. 1926 ukazało się 71 kolejnych edycji o łącznym nakładzie 50 tysięcy egzemplarzy), w którym na 49 psalmów 31 stanowi zapożyczenia z "Psałterza Dawidów" Kochanowskiego. Tak wysokie nakłady nie zaspokajały jednak zapotrzebowania wiernych, toteż C.K. Mrongowiusz w 1800 r. ogłosił drukiem "Wybór niektórych piosenek nabożnych", a w 1803 r. - "Pieśnioksiąg, czyli kancjonał gdański", zamieszczając w nim również przedruki psalmów Kochanowskiego oraz hymn "Czego chcesz od nas, Panie, za Twe hojne dary..." (w zmienionym brzmieniu: "Czego chcesz po nas, Panie..."). Referent zwrócił uwagę na postać nauczyciela greki i łaciny w gimnazjach Torunia

i Kętrzyna L.K. Kühnasta (1813-1872), autora wydanej w Kętrzynie książki "Deutsche Kirchenlieder in Polen", który skrupulatnie odnotowuje autorstwo pieśni polskich poetów. Kühnast w swojej bibliograficznej pracy poświęcił Janowi Kochanowskiemu obszerny przypis, zawierający dane biograficzne o poecie. Wśród popularyzatorów utworów Kochanowskiego referent wymienił też osobę pastora H. Pełki - nauczyciela gimnazjum w Ełku, później dyrektora seminarium ewangelickiego w Królewcu, o którym wspominał W. Kętrzyński jako o człowieku odznaczającym się pasją gromadzenia pieśni mazurskich i "przychylności mowie polskiej".

Sesję zamknęło wystąpienie mgra J. K o r k o z o w i c z a - polonisty i wieloletniego dyrektora Liceum Ogólnokształcącego w Ostródzie, pt. "O moich spotkaniach z poezją Jana Kochanowskiego". Mówca opowiedział o wpływie na jego pokolenie, dorastające w dwudziestoleciu międzywojennym, poezji autora "Odprawy posłów greckich". Podkreślił rolę wybitnych humanistów - profesorów uniwersyteckich - którzy ukazywali twórczość Jana z Czarnolasu na seminariach i wykładach - wśród nich profesorów Wacława Borowego i Juliana Krzyżanowskiego.

Mgr Hanna Sawicka

„RECEPCJA TWÓRCZOŚCI JANA KOCHANOWSKIEGO W POLSCE”

Sprawozdanie z sesji naukowej

W dniu 21 kwietnia 1980 r. w sali konferencyjnej olsztyńskiego Ratusza odbyła się sesja naukowa, zorganizowana przez Zakład Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie